विदेशी लगानी नीति, २०७१

१. पृष्ठभूमि

नेपालमा प्रत्यक्ष विदेशी लगानी करीब छ दशक अघिदेखि भित्रिएको भएतापनि वि.सं. २०३८ साल देखि विदेशी लगानी भित्र्याउने व्यवस्थित प्रयास भएको हो। विदेशी लगानी तथा प्रविधि सम्वन्धी ऐन, २०३८ ले यसलाई कानुनी रुप दियो । पर्याप्त विदेशी लगानी भित्र्याई नेपाललाई आकर्षक लगानी गन्तव्यको रुपमा स्थापित गर्न विभिन्न नीतिगत, संरचनागत र कानूनी सुधारका कार्यहरुको थालनी भयो । परिवर्तित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिवेशसंगै विदेशी पूँजी, प्रविधि र व्यवस्थापकीय कौशल भित्र्याई औद्योगिकीकरणको प्रक्रियामा निजी क्षेत्रको सहभागिता बृद्धि गरी आय, रोजगारी एवं उत्पादन बृद्धिको लागि आवश्यक आन्तरिक स्रोत र साधनको कमीलाई पुरा गर्न विदेशी लगानी र एकद्वार नीति, २०४८ जारी भयो र सो नीतिको कार्यान्वयनका लागि विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐन, २०४९ लागु गरियो ।

विदेशी लगानी र एकद्वार नीति, २०४८ कार्यान्वयनमा आएको बाइस बर्षको अवधिमा विदेशी लगानीको प्रवाह अपेक्षा गरे अनुरुप हुन सकेको देखिएन । यसो हुनुमा देशभित्र आधारभूत पूर्वाधारको पर्याप्त विकास नहुनु, शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभूति हुन नसक्नु, विदेशी लगानी सम्वन्धी नीति र कानूनमा समयानुकूल आवश्यक परिमार्जन, संस्थागत संरचनामा सुधार र प्रक्रियागत सरलता र सहजीकरणको पर्याप्त व्यवस्था नहुनु नै कारण देखिए । यसैवीच विश्वव्यापीकरणको बढ्दो प्रवाहका कारण वैदेशिक लगानीका सन्दर्भमा भौगोलिक तथा अन्य सीमाहरु खुकुलिंदै गएका छन्। विश्वमा सूचना र प्रविधिको क्षेत्रमा भएको चामत्कारिक विकासले सिंगो विश्वलाई एउटै गाउँमा परिणत गर्दै लगेको छ । यी सबै परिवर्तित सन्दर्भलाई आत्मसात् गर्ने क्रममा नेपाललाई आकर्षक लगानी स्थलको रुपमा स्थापना गर्ने उद्देश्यका साथ नयाँ औद्योगिक नीति, २०६७ जारी भै कार्यान्वयनमा छ । नेपाल विश्व व्यापार संगठन (World Trade Organization - WTO) को सदस्य हुनुका साथै बहुपक्षीय प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग सम्बन्धी बंगालको खाडी अग्रसरता (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation– BIMSTEC) तथा दक्षिण एसियाली स्वतन्त्र व्यापार सम्झौता (South Asia Free Trade Agreement - SAFTA) जस्ता बहुपक्षीय एवं क्षेत्रीय सम्झौताहरुको पक्ष राष्ट्र बनेको छ । यस्ता संगठनहरुसंगको सदस्यता तथा सम्झौताहरुवाट सिर्जित दायित्व र प्रतिबद्धता, विश्व अर्थव्यवस्थामा देखापरेको परिवर्तन र मुलुकभित्र भएको राजनैतिक परिवर्तनको सन्दर्भमा समेत विदेशी लगानी र एकद्वार नीति, २०४८ मा समय सापेक्ष परिमार्जन गर्नुपर्ने वाञ्छनीय भएकाले नयाँ विदेशी लगानी नीति, २०७१ जारी गरिएको छ ।

२. विगतका प्रयास

आर्थिक उदारीकरण एवं खुला बजार नीतिको विश्वव्यापी लहरसंगै मुलुकमा आएको राजनैतिक परिवर्तनलाई समेत आत्मसात् गरी वि.सं. २०४८ सालमा जारी गरिएका विदेशी लगानी र एकद्वार नीति, २०४८ र विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐन, २०४९ ले मुलुकमा आर्थिक उदारीकरणलाई अङ्गीकार गर्दै लगानीमैत्री वातावरणको परिकल्पना गरेका थिए । यसै सिलसिलामा केही सीमित उद्योगहरु वाहेक समग्र उद्योग र व्यवसायका क्षेत्रमा शतप्रतिशत विदेशी लगानी खुला गर्ने जस्ता महत्वपूर्ण विषयहरु पनि नीतिमा समावेश

गरिएका थिए । लगानी स्वीकृतिका कार्यविधिहरुलाई निश्चित समयसीमामा आबद्ध गरिएको थियो । साथै, उद्योग स्थापनाका लागि लगानीकर्ताले पूरा गर्नुपर्ने औपचारिकतालाई कम खर्चिलो तथा सरल बनाउन एकद्वार प्रणालीको व्यवस्था पनि गरिएको थियो । नेपाललाई एक आकर्षक लगानी गन्तव्य बनाउन विभिन्न सहुलियतहरुको प्रावधान समेत राखिनुका साथै देशको आर्थिक विकासको संवाहकका रुपमा रहेको निजी क्षेत्रबाट पनि नीतिलाई परिमार्जन गर्न विभिन्न मागहरु उठिरहेको सन्दर्भमा यस्ता विषयहरुलाई समेत सम्वोधन गरी आर्थिक, वित्तीय तथा मौद्रिक क्षेत्रमा पनि विभिन्न सुधारका कार्यक्रमहरु थालनी गरिएका थिए । निकासीलाई प्रोत्साहन गर्न नगद अनुदानको समेत व्यवस्था गरिएको थियो ।

३ वर्तमान स्थिति

वि.सं. २०४६ सालको परिवर्तनपछि अर्थ व्यवस्थालाई उदारिकरण गरी विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहन गरिए तापनि यसले अपेक्षित गति लिन सकेको छैन । नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३५ को उपधारा (१२) मा "राष्ट्रिय विकासको लागि स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिई देशमा वैदेशिक पूँजी र प्रविधिलाई आकर्षित गर्ने नीति राज्यले अवलम्बन गर्नेछ" भन्ने उल्लेख भएको सन्दर्भमा औद्योगिक नीति, २०४९ लाई नयाँ औद्योगिक नीति, २०६७ ले प्रतिस्थापन गरेको छ र यसै अनुकूल हुने गरी औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०४९ लाई प्रतिस्थापन गर्ने ऐन पारित हुने क्रममा रहेको छ । लगानी वोर्ड ऐन, २०६८ जारी भै कार्यान्वियनमा आइसकेको छ । यसरी नीति तथा कानूनमा समसामयिक सुधार, तिनको कार्यान्वियनका लागि सुदृढ र सक्षम संस्थागत संरचना, सक्षम र उत्प्रेरित जनशक्तिको व्यवस्थापन, कार्यप्रक्रियाको सरलीकरण र संक्षेपीकरण, पारदर्शी र स्वच्छ प्रशासनको सुनिश्चितता जस्ता उपायहरु अवलम्वन गरी "दोस्रो पुस्ताको आर्थिक सुधार" को थालनी गर्ने तर्फ सरकार प्रतिवद्ध छ र यसबाट लगानीमैत्री वातावरण सृजना गर्नमा ठूलो सघाउ पुगेको महशुस भएको छ।

४. सम्भावना, अवसर र चुनौती

प्रचुर प्राकृतिक सम्पदा, जैविक विविधता र सांस्कृतिक सम्पदाको उपलब्धताले नेपालमा विकासको यथेष्ट सम्भावनालाई उजागर गर्दछ । विद्यमान स्रोतहरुको परिचालन गरी आन्तरिक स्रोत-साधनको कमीलाई पूरा गर्न विदेशी लगानीले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ । जलविद्युत, पर्यटन, सेवा, जडिबुटी उत्पादन तथा प्रशोधन, कृषिजन्य उत्पादन तथा प्रशोधन, तथा खनिज उत्खनन र प्रशोधन आदि जस्ता राष्ट्रिय प्राथमिकताका क्षेत्रहरुमा विदेशी लगानी भित्रिने प्रशस्त सम्भावना रहेको छ । साथै भौतिक पूर्वाधार निर्माणका परियोजनाहरुमा समेत विदेशी लगानी आकर्षित गर्न सकिने प्रवल सम्भावना रहेको छ । तथापि, नेपालको कठिन भू-धरातलीय बनौट, राजनीतिक एवं नीतिगत अस्थिरता, सुमधुर औद्योगिक सम्बन्धको कमी, कम लचिलो श्रम नीति, सुरक्षाको असहज वातावरण, दक्ष जनशक्तिको अपर्याप्तता, उच्च व्यवसाय संचालन लागत, उच्च परिवहन लागत, पूँजी बजारको साँघुरो आकार, कमजोर पूर्वाधार, सम्झौता कार्यान्वयनमा कठिनाइ, परियोजना कार्यान्वियन क्षेत्रका स्थानीय बासिन्दाहरुले उठाउने गरेका मागहरु, एकद्वार नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वियन हुन नसक्नु जस्ता समस्याहरुका कारण विदेशी लगानी आशातीत रुपमा भित्रिन सकेको देखिंदैन ।

५. नयाँ नीतिको आवश्यकता

न्यून गार्हस्थ्य बचतका कारण पूँजीनिर्माणमा देखिएको अपर्याप्तता पूर्ति गरी पूर्वाधार क्षेत्रको विकास र विस्तार गर्न, आधुनिक प्रविधि तथा व्यवस्थापकीय एवं प्राविधिक सीप भित्र्याई औद्योगिक विकासको माध्यमबाट

अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा पहुँच बढाउँदै व्यापारघाटा न्यून गर्न तथा उच्च आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्दै थप रोजगारी सृजना गरी गरिबी घटाउन नेपालमा विदेशी लगानीको आवश्यकता रहेको स्पष्ट हुन्छ ।

विदेशी लगानी तथा एकद्वार नीति, २०४९ तथा विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐन, २०४९ जारी भए यता अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय आर्थिक वातावरणमा धेरै परिवर्तनहरु आइसकेका छन् । अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा बहुपक्षीय व्यापार प्रणाली अन्तर्गत भन्सार महसुल तथा व्यापार सम्बन्धी सामान्य सम्झौता (General Agreement on Tariffs and Trade-GATT) विश्व व्यापार संगठन (World Trade Organization-WTO) मा परिणत भएको छ । विश्वका अधिकांश राष्ट्रहरु बहुपक्षीय व्यापार प्रणालीमा आवद्ध भइसकेका छन् । यस बीच नेपाल पनि सन् २००४ बाट विश्व व्यापार संगठन (World Trade Organization-WTO) मा आवद्ध भएको छ भने क्षेत्रीय स्तरमा दक्षिण एसियाली स्वतन्त्र व्यापार (South Asian Free Trade Area-SAFTA) सम्झौता कार्यान्वयनमा आइसकेको छ । यसैगरी विश्व बौद्धिक सम्पति संगठन (WIPO) र त्यस अन्तर्गतका केही महासन्धिहरुलाई अनुमोदन गर्नुका साथै (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation-BIMSTEC) जस्ता स्वतन्त्र व्यापार क्षेत्रमा पनि नेपाल संलग्न भई सो बमोजिमका प्रतिवद्धताहरु पुरा गर्नका लागि प्रयासरत रहेको छ । नेपाल बहुपक्षीय लगानी सुरक्षण निकाय (Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA) को सदस्य समेत भइसकेको छ । हाल आर्थिक अवसर एवं व्यापार विस्तारका लागि मुलुकहरुबीच द्विपक्षीय व्यापार सम्झौता (Bilateral Trade Agreement) को क्रमले पनि तीव्रता पाउँदै आएको छ । नेपालले हालसम्म दश मुलुकसंग दोहोरो कर उन्मुक्ति सम्झौता (Double Taxation Avoidance Agreement) र छ मुलुकसंग द्विपक्षीय लगानी संरक्षण एवं प्रवर्द्धन सम्झौता (BIPPA) गरिसकेको छ । त्यसैगरी सरकारले विदेशी लगानी समेतलाई आकर्षण गर्ने ध्येयले विशेष आर्थिक क्षेत्र (Special Economic Zone-SEZ) को आवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याउन नीतिगत, कानूनी एवं संस्थागत पूर्वाधार स्थापना भई कार्यान्वयनको क्रममा रहेको छ ।

अधिकांश सार्क राष्ट्रहरुले आ-आफ्ना विदेशी लगानी नीतिमा परिवर्तन गर्नुका साथै विभिन्न वित्तीय एवं अन्य सुविधा सहुलियत प्रदान गरी मुलुकले निर्धारण गरेको प्राथमिकताको क्षेत्रमा विदेशी लगानीलाई आकर्षित गरि रहेका छन् । यी परिवर्तनहरुको परिप्रेक्ष्यमा मौजुदा विदेशी लगानी नीतिमा समयानुकूल परिर्वतन गर्नुपर्ने आवश्यकता स्पष्ट रुपमा अनुभूत भएको छ ।

मौजुदा विदेशी लगानी र एकद्वार नीति २०४९ ले परिवर्तित सन्दर्भले माग गरेका कतिपय पक्षहरु जस्तै, लगानीका लागि प्राथमिकताका क्षेत्र निर्धारण, श्रम व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयहरु, विशेष आर्थिक क्षेत्रको स्थापना एवं सञ्चालन, गैह्र आवासीय नेपालीहरुको लगानी, पोर्टफोलियो लगानी, पूँजी बजारको समुचित उपयोग र स्वदेशी तथा विदेशी मुद्रामा ऋणपत्र जारी गरेर ऋण परिचालन गर्न पाउने आदि जस्ता विषयलाई समेत समेट्न नसकेको र यस अवधिमा गरिएका प्रयासले आशा गरे अनुरुप विदेशी लगानी आकर्षण गर्न नसकेको अवस्था, लगानी बोर्ड ऐन, २०६८ अनुसार लगानी बोर्ड गठन भई कार्यान्वयनमा आएको परिस्थिति, गैर आवासीय नेपालीहरुले नेपालमा नेपाली सरह लगानी गर्न पाउने र त्यस्तो लगानीलाई विदेशी लगानी सरह सुविधा दिने गरी गैर-आवासीय नेपाली सम्बन्धी ऐन, २०६४ जारी भैसकेको र छिमेकी मुलुकहरुले आफ्ना नीतिहरुमा व्यापक सुधार गरेका तथ्यहरुलाई दृष्टिगत गर्दै परिवर्तित अन्तर्राष्ट्रिय एवं क्षेत्रीय वातावरणबाट सृजित दायित्व र अवसरहरुको उचित लाभ लिन मौजुदा विदेशी लगानी नीतिमा समसामयिक परिमार्जन गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएकोले यो नयाँ नीति तर्जुमा गरिएको हो ।

६. **दीर्घकालीन लक्ष्य**

राष्ट्रिय प्राथमिकताका क्षेत्रहरुमा विदेशी पूँजी, प्रविधि, सीप र ज्ञान आकर्षित गर्दै आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धनको माध्यमवाट व्यापार सन्तुलन कायम गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई प्रतिस्पर्धात्मक र गतिशील वनाउने ।

७ **नीतिका प्रमुख उद्धेश्य**

७.१ दिगो र फराकिलो आर्थिक बृद्धि तथा रोजगारी सिर्जनाका लागि निजी क्षेत्रको अग्रणी भूमिकालाई आत्मसात गर्दै प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा विदेशी पूँजी, प्रविधि, सीप र ज्ञान परिचालन गर्ने ।

७.२ उपलब्ध स्थानीय स्रोत, सीप र साधनको वैज्ञानिक तथा दिगो रुपमा अधिकतम उपयोग गरी भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय रुपमा सन्तुलित राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय विकास गर्नका लागि विदेशी लगानी परिचालन गर्ने ।

७.३ लगानीको बढदो आवश्यकता र सीमित गार्हस्थ्य बचत बीचको बढदो असमानतालाई विदेशी पूँजी लगानीको माध्यमबाट परिपूर्ति गर्ने ।

७.४ विदेशी पूँजीसंगै आधुनिक प्रविधि, व्यवस्थापकीय कौशल र प्राविधिक सीपको माध्यमबाट आन्तरिक उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिबृद्धि गरी आयात प्रतिस्थापन गर्ने र देशको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता बढाई अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा औद्योगिक वस्तु एवं सेवाको पहुँच विस्तार गरी निर्यात प्रवर्द्धनको माध्यमबाट बढ्दो व्यापार घाटा न्यूनीकरण गर्दै व्यापार सन्तुलन स्थापित गर्ने ।

७.५ लगानीमैत्री वातावरण सृजना गरी नेपाललाई आकर्षक लगानीस्थलको रुपमा स्थापित गर्ने ।

८. **नीति**

८.१ उद्धेश्य ७.१ सँग सम्बन्धित

८.१.१ राष्ट्रिय प्राथमिकताका क्षेत्र तोकी पूर्वाधार विकास, उत्पादकत्व बृद्धि र प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकासमा विदेशी लगानीलाई जोड दिइनेछ ।

८.१.२ राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रहरु विशेषगरी उत्पादनमूलक उद्योगहरुमा लगानी अभिवृद्धि गर्न विदेशी पूँजी, प्रविधि, सीप र ज्ञानलाई आकर्षित गरिने छ ।

८.१.३ विदेशी लगानी आकर्षित गर्न आर्थिक कूटनीतिको माध्यमलाई भरपूर उपयोग गरिनेछ ।

८.१.४ औद्योगिकरणको प्रक्रियामा सार्वजनिक-निजी संवादको माध्यमबाट विदेशी लगानीको प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।

८.२ उद्धेश्य ७.२ सँग सम्बन्धित

८.२.१ स्थानीय स्रोत तथा विदेशी पूँजी, प्रविधि, सीप र ज्ञानको उचित संयोजनद्वारा सन्तुलित क्षेत्रीय विकास र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको विकासमा जोड दिइनेछ।

८.२.२ कानूनद्धारा निर्धारण भए वमोजिम अति अविकसित, अविकसित र कम विकसित क्षेत्रहरुमा स्थापित उद्योगहरुलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने बनाउन यस्ता उद्योगहरुमा विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

८.२.३ उर्जा दक्षता अभिबृद्धि गर्ने तथा वातावरणलाई कम प्रदूषित गर्ने प्रविधि प्रयोग गर्ने उद्योगहरुलाई थप सुविधा दिई विदेशी लगानी आकर्षित गरिनेछ ।

८.३ उद्धेश्य ७.३ सँग सम्बन्धित

८.३.१ आयात प्रतिस्थापन गर्ने तथा राष्ट्रिय आवश्यकता पूर्ति गर्ने उद्योगहरुमा पूँजी, आधुनिक प्रविधि र व्यवस्थापकीय कौशल भित्र्याई उत्पादकत्व बृद्धि गरिनेछ।

८.३.२ विदेशी पूँजी, प्रविधि, व्यवस्थापकीय कौशल आदिका माध्यमबाट मुलुकको उत्पादन तथा उत्पादकत्व बृद्धि गरी गार्हस्थ्य वचत बढाई गार्हस्थ्य वचत र लगानी बीचको खाडल न्यूनीकरण गर्दै लगिनेछ ।

८.४ उद्धेश्य ७.४ सँग सम्बन्धित

८.४.१ स्वरोजगारीको अवसर सृजना गर्न व्यवस्थापकीय सीप, उद्यमशीलता विकास तथा व्यवस्थापनका लागि क्षमता अभिवृद्धिका क्रियाकलापमा विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ।

८.४.२ अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा सम्भाव्य औद्योगिक वस्तु तथा सेवाको उत्पादन वढाई निकासी अभिवृद्धि गर्न विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

८.४.३ विदेशी लगानीको माध्यमबाट निर्यातमूलक उद्योगहरुको स्थापनाका लागि विशेष आर्थिक क्षेत्र तथा निर्यात प्रवर्द्धन क्षेत्रको स्थापनाद्वारा उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।

८.४.४ आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धनमा विशेष योगदान गर्ने उद्योगहरुलाई आवश्यक पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग गर्नुका साथै विशेष सुविधाहरु उपलब्ध गराइनेछ ।

८.४.५ विदेशी लगानीमा स्थापित निर्यातमूलक उद्योगहरुलाई समेत निर्यातको आधारमा नगद प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।

८.४.६ अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा नेपाली वस्तुहरुको सहजरुपमा पहुँच पहिचान र मान्यताका लागि आवश्यक कानूनी र संस्थागत व्यवस्था गरिनेछ ।

८.४.७ पूर्वाधार संरचनाको निर्माणमा विदेशी लगानी प्रवर्द्धन गरी यस्ता संरचनाको निर्माण, सञ्चालन, स्वामित्वकरण र हस्तान्तरणमा विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

८.५ उद्धेश्य ७.५ सँग सम्बन्धित

८.५.१ विदेशी लगानीलाई आकर्षित गर्नका लागि आवश्यक कानूनी, संस्थागत एवं प्रक्रियागत पूर्वाधार तयार गरिनेछ ।

८.५.२ आर्थिक क्रियाकलापमा निजी क्षेत्रको अग्रणी भूमिकालाई स्थापित गर्दै सरकारले सहजकर्ता, उत्प्रेरक र नियामकको रुपमा विदेशी लगानी आकर्षित गर्ने नीति लिइनेछ ।

८.५.३ सुमधुर र लचिलो श्रम सम्वन्ध कायम गरी, आय ,रोजगारी र उत्पादनमा बृद्दि गरिने छ।

९. कार्यनीतिहरुः

९.१ नीति ८.१ संग सम्बन्धितः

९.१.१ प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता र तुलनात्मक लाभका आधारमा प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण गरी विदेशी लगानी आकर्षित गरिनेछ ।

९.१.२ अनुसूचीमा उल्लिखित बाहेक अन्य उद्योग व्यवसायमा विदेशी लगानी खुला गरिनेछ।

९.१.३ विदेशी लगानी आकर्षित गर्न आर्थिक कूटनीतिको माध्यमलाई महत्तम रुपमा उपयोग गरी निजी क्षेत्रसमेतको सहभागितामा विभिन्न प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

९.१.४ विदेशी लगानी अभिबृद्धि गर्न नेपाली दूतावास तथा कूटनीतिक नियोगहरुलाई सक्रियतापूर्वक परिचालन गरिनेछ।

९.१.५ विदेशी लगानी प्रवर्द्धन गर्न सार्वजनिक-निजी सम्वादको कार्यलाई संस्थागत गर्दै लगिनेछ ।

९.१.६ विदेशी लगानी प्रवर्द्धनका लागि निजी क्षेत्रका छाता संगठनहरुको सहकार्यलाई प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।

९.२ नीति ८.२. संग सम्बन्धितः

९.२.१ राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा विदेशी लगानीमा सञ्चालित उद्योगहरुको लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थको प्रयोगमा उपलब्ध भएसम्म स्थानीय स्रोत, साधन र कच्चा पदार्थलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

९.२.२ स्थानीय स्रोत, कच्चा पदार्थ, सीप र साधनको परिचालन गरी सन्तुलित क्षेत्रीय विकासमा योगदान बढाउन तोकिएको वा सो भन्दा बढी संख्यामा प्रत्यक्ष रोजगारी दिने वैदेशिक लगानीमा सञ्चालित उद्योगहरुलाई तोकिए वमोजिम थप सुविधा तथा सहुलियत उपलब्ध गराइनेछ ।

९.२.३ अति अविकसित, अविकसित र कम विकसित क्षेत्रहरुमा स्थापित उद्योगहरुलाई आवश्यक पर्ने भौतिक पूर्वाधार सुविधा उपलब्ध गराउनुका साथै छुट, सुविधा तथा सहुलियत उपलब्ध गराउन आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ ।

९.२.४ अति अविकसित, अविकसित र कम विकसित क्षेत्रहरुमा स्थापित उद्योगले कारोवार शुरु गरेको मितिले निश्चित अवधिसम्म लाग्ने आयकरमा निश्चित प्रतिशतमा छुट पाउने आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ ।

९.२.५ उद्योगले उर्जा दक्षता बढाउन सघाउ पुर्‍याउने यन्त्र वा उपकरणमा लगानी गरेको खर्च, प्रदूषण नियन्त्रण र वातावरणमा कम असर पार्ने पद्दतिको जडानमा भएको पूँजीगत खर्च, प्रविधि र प्रक्रियामा भएको खर्च आयकर प्रयोजनका लागि कट्टा गर्न पाउने आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ ।

९.२.६ उद्योगहरुबाट वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्न नदिन प्रचलित वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावलीमा व्यवस्था भए अनुसार गरिने प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (Initial

Environmental Examination-IEE) र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (Environmental Impact Assessment-EIA) मा प्रक्रियागत सरलीकरण गरिनेछ ।

९.३ नीति ८.३ संग सम्बन्धितः

९.३.१ विदेशी लगानीमा स्थापना हुने आयात प्रतिस्थापन गर्ने तथा राष्ट्रिय आवश्यकता पूर्ति गर्ने उद्योगहरु समेतको दर्ता, अनुमति, विस्तार र बहिर्गमन एवं उद्योगले पाउने सुविधाका सम्बन्धमा सरल प्रक्रियाद्वारा सेवा, सुविधा तथा सहुलियत पाउने व्यवस्थालाई सुनिश्चित गरिनेछ ।

९.३.२ प्रविधि हस्तान्तरण वापत भुक्तानी गरिने रोयल्टी, शुल्क आदिको व्यवस्थालाई सरल, सहज, पारदर्शी र व्यवस्थित बनाइनेछ ।

९.३.३ विदेशी लगानीको लागि न्यूनतम लगानीको सीमा तोकी सो वा सो भन्दा बढीको विदेशी लगानीमात्र स्वीकृत गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

९.४ नीति ८.४ संग सम्बन्धितः

९.४.१ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योगहरुमा भएको व्यवस्थापकीय सीप र क्षमतालाई क्रमशः स्थानीयस्तरमा हस्तान्तरण गर्दै लैजाने व्यवस्था गरिनेछ ।

९.४.२ विदेशी प्रविधि हस्तान्तरणका सम्बन्धमा निश्चित समयभित्र प्रविधि हस्तान्तरण गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

९.४.३ औद्योगिक वस्तु तथा सेवाको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता, गुणस्तर तथा उत्पादकत्व बढाउन नयाँ प्रविधिको विकास तथा हस्तान्तरणको प्रक्रियालाई सरलीकरण गरिनेछ ।

९.४.४ निकासीमूलक उद्योगका लागि पूर्वाधार सेवा तथा सुविधा सहितको विशेष आर्थिक क्षेत्र तथा निर्यात प्रवर्द्धन क्षेत्रको स्थापना गरी विदेशी लगानी आकर्षित गरिनेछ ।

९.४.५ निर्यातमूलक उद्योगहरुलाई निर्यातको परिमाणको आधारमा निश्चित नगद प्रोत्साहन उपलब्ध गराउन आवश्यक कानूनी, संस्थागत एवं प्रक्रियागत व्यवस्थामा सरलीकरण गरिनेछ ।

९.४.६ सेवा उद्योगमा विश्व व्यापार संगठनमा गरिएको प्रतिबद्धता अनुरुप विदेशी लगानीको अंश, सीमा तथा प्रक्रिया तोकी सो बमोजिम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

९.४.७ अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा नेपाली वस्तु तथा सेवाहरुको सहज पहुँच, पहिचान र मान्यताको विस्तार गर्न बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गरिनेछ । साथै, उत्पादित वस्तु तथा सेवाको गुणस्तर परीक्षण सम्बन्धी प्रयोगशालाको स्थापना तथा विकास गरिनेछ ।

९.५ नीति ८.५ संग सम्बन्धितः

९.५.१ लगानीकर्तालाई सुविधा-सहुलियत लगायत भौतिक पूर्वाधार सेवा एकै स्थानबाट उपलब्ध गराउन एकल बिन्दु सेवा केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।

९.५.२ विदेशी लगानी खुला नगरिएका औद्योगिक व्यवसायमा पनि प्रविधि हस्तान्तरण गर्न सकिने गरी कानूनी व्यवस्था मिलाइनेछ ।

९.५.३ विदेशी लगानीको परिधिभित्र संस्थागत रुपमा धितोपत्रमा गरिने विदेशी लगानी (Foreign Portfolio Investment) लाई समेत आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरी समावेश गरिनेछ । यसरी खुला गर्दा केही निश्चित प्रकृतिका कम्पनीहरु र क्षेत्रहरुमा मात्र अप्रत्यक्ष विदेशी लगानी (Foreign Portfolio Investment) खुला गरिनेछ ।

९.५.४ विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहित गर्नका लागि बौद्धिक सम्पत्ति अधिकारको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा विकासमा जोड दिइनेछ ।

९.५.५ विदेशी लगानीको प्रवर्द्धन, संरक्षण एवं विविधीकरण गर्न द्विपक्षीय, क्षेत्रीय एवं बहुपक्षीय सम्झौतालाई प्रोत्साहित गर्दै तिनमा व्यक्त प्रतिबद्धताका आधारमा लगानी प्रक्रियालाई सहज र सरल बनाइनेछ।

९.५.६ विदेशी लगानीमा संचालित उद्योग व्यवसायका संचालक र व्यवस्थापकको पारिश्रमिक र सुविधालाई पारदर्शी बनाइनेछ ।

९.५.७ विदेशी लगानीमा संचालित उद्योग व्यवसायलाई संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वप्रति प्रेरित गरी उद्योग/व्यवसाय र समाजका बीचमा सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गर्न अनुकुल वातावरण बनाइनेछ ।

९.५.८ कर्मचारी तथा कामदारहरुले विदेशी लगानी रहेका उद्योगहरुलाई प्रतिकूल असर पर्ने गरी कुनै काम-कारवाही गर्न नपाइने आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ ।

९.५.९ उद्योग र मजदुर बीच सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गर्न सरकार, मजदूर र उद्यमीका प्रतिनिधि समेत रहेको त्रिपक्षीय संयन्त्र तयार गरी उद्योग र मजदूरबीच देखिने समस्याहरुको समाधान गरिनेछ ।

९.५.१० श्रम सम्बन्धी कानूनलाई लचिलो बनाउने क्रममा त्रिपक्षीय सम्झौता अनुसार मजदुरको सामाजिक सुरक्षामा ध्यान दिइनेछ ।

९.५.११ प्रचलित कानून बमोजिम सीमा र अधिकार क्षेत्र कायम गरिएका ठूला परियोजनाका लगानीहरुलाई लगानी बोर्ड मार्फत प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

९.५.१२ लगानी बोर्डको कार्यक्षेत्रभित्र नपर्ने विदेशी लगानी सम्बन्धी परियोजनाको स्वीकृति उद्योग तथा लगानी प्रवर्द्धन वोर्ड वा उद्योग विभागबाट तथा सोको अनुगमन तथा मूल्यांकन उद्योग मन्त्रालयबाट गरिनेछ ।

९.५.१३ नेपालमा अधिकतम विदेशी लगानी अभिबृद्धि गर्न आवश्यकता अनुसार विभिन्न मुलुकहरुसंग द्विपक्षीय लगानी प्रवर्द्धन तथा संरक्षण सम्झौता र दोहोरो कर उन्मुक्ति सम्बन्धी सम्झौताहरु सम्पन्न गर्दै लगिनेछ ।

९.५.१४ विदेशी लगानीमा स्थापित कुनै पनि उद्योगको राष्ट्रियकरण गरिने छैन ।

१०. विदेशी लगानीको स्वरुप

विदेशी लगानी अन्तर्गत विदेशी पूँजी, सीप, ज्ञान तथा प्रविधि हस्तान्तरण मार्फत भएको लगानीलाई समेत समावेश गरिनेछ ।

१०.१ विदेशी पूँजी लगानी अन्तर्गत देहायका लगानीलाई समावेश गरिनेछ :

१०.१.१ विदेशी लगानीकर्ताले विदेशी मुद्रा वा पूँजीगत सम्पतिको रुपमा गरेको शेयर लगानी र यसबाट आर्जित रकमको पुनः लगानी ।

१०.१.२ उद्योगले विदेशी मुद्रा वा पूँजीगत सम्पतिको रुपमा प्राप्त गरेको ऋण ।

१०.१.३ विदेशी लगानीकर्ताले लिज फाइनान्सको रुपमा उपलब्ध गराएको औजार, मेशिन वा उपकरण ।

१०.१.४ नेपाल राष्ट्र बैंकको स्वीकृतिमा नेपालमा स्थापित कम्पनीहरुले विदेशमा शेयर पूँजी (Equity), ऋणपत्र र डिबेन्चर जारी गरी उठाएको विदेशी मुद्रा, र

१०.१.५ विदेशी संस्थागत लगानीकर्ताले दोस्रो बजार (Secondary Market) मार्फत नेपाली सूचीकृत धितोपत्रहरुमा गरेको लगानी ।

१०.२ प्रविधि हस्तान्तरण अन्तर्गत देहायको लगानीलाई समावेश गरिनेछ :

१०.२.१ विदेशी उत्पत्तिको प्रविधि सम्बन्धी अधिकार जस्तैः पेटेण्ट, विशिष्टता, सूत्र, प्रक्रिया र प्राविधिक ज्ञान लगायत बौद्धिक सम्पत्ति अधिकारको प्रयोग ।

१०.२.२ विदेशी स्वामित्वको ट्रेडमार्क वा ख्याति (Goodwill) को उपयोग, र

१०.२.३ विदेशी प्राविधिक सेवा, सल्लाह सेवा, तालिम, व्यवस्थापन सेवा र बजार सेवाको उपयोग ।

१०.३ हक हस्तान्तरण (Assignment), उपयोगको इजाजत (User's License), प्राविधिक जानकारी प्रदान (Technical Know-how sharing) र प्राविधिक सहभागिता (Franchising) आदि प्रविधि हस्तान्तरणको माध्यम हुन सक्नेछन् ।

१०.४ लगानीकर्ताको वर्गीकरणः

विदेशी लगानीकर्ताहरुको वर्गीकरण देहाय अनुसार हुनेछ :

(क) संस्थागत विदेशी लगानीकर्ता,

(ख) व्यक्तिगत विदेशी लगानीकर्ता र

(ग) गैर आवासीय नेपाली लगानीकर्ता ।

१०.४.१ संस्थागत विदेशी लगानीकर्ताले प्रत्यक्ष विदेशी लगानी र दोस्रो वजारको माध्यमबाट गरिने पोर्टफोलियो लगानी समेत गर्न पाउनेछ । नेपाल धितोपत्र बोर्डमा सूचीकृत भई नेपाल भित्रका धितोपत्र वजारमा कारोवार भएका धितोपत्रहरुमा विदेशी संस्थागत लगानीकर्ताले लगानी गर्न पाउनेछन् । दोस्रो वजारमा यसरी खरीद गरेका धितोपत्र न्यूनतम होल्ड गर्नुपर्ने अवधि, लगानीको सीमा, विदेशी मुद्रामा राख्नुपर्ने रिजर्व आदिका सम्बन्धमा आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ ।

१०.४.२ व्यक्तिगत विदेशी लगानीकर्ताले प्रत्यक्ष (Direct) विदेशी लगानी मात्र गर्न पाउनेछ ।

१०.४.३ नेपालमा सञ्चालनमा रहेका उद्योगको शेयर विदेशी लगानीकर्ताले खरिद गरेमा सो लगानीलाई पनि विदेशी लगानी मानिनेछ ।

१०.४.४ गैर आवासीय नेपाली लगानीकर्ताले संस्थागत र व्यक्तिगत रुपमा प्रत्यक्ष विदेशी लगानी र पोर्टफोलियो लगानी समेत गर्न पाउनेछन् ।

११. संस्थागत व्यवस्था

नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा विदेशी लगानीको कुशल व्यवस्थापनको लागि त्यससंग सम्बद्ध निकायहरुको विद्यमान संगठन संरचनामा परिमार्जन गरी संस्थागत सुदृढीकरण गरिनेछ ।

११.१ लगानी बोर्ड

आर्थिक विकासका लागि सार्वजनिक-निजी साझेदारी, सहकारी र स्वदेशी तथा विदेशी निजी क्षेत्रको लगानीलाई परिचालन गरी व्यवस्थित रुपमा औद्योगीकरणको प्रक्रियालाई तीव्र बनाउन, अत्यावश्यक पूर्वाधार संरचनाको निर्माण तथा विकास गरी सबल, गतिशील तथा प्रतिस्पर्धी अर्थतन्त्र विकास गर्न र रोजगारीका अवसर सृजना गरी गरिवी निवारणमा अर्थपूर्ण योगदान पुऱ्याउनका लागि प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा गठित लगानी बोर्डको काम कारवाहीलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

११.२ उद्योग मन्त्रालय :

उद्योग मन्त्रालयको विद्यमान औद्योगिक प्रवर्द्धन महाशाखालाई उद्योग तथा लगानी प्रवर्द्धन महाशाखाका रुपमा पुनर्संरचना गरिनेछ।

११.३ उद्योग तथा लगानी प्रवर्द्धन बोर्ड (Foreign Investment Promotion Board) को गठन :

११.३.१ उद्योग तथा लगानी प्रवर्द्धन बोर्डको गठन : वैदेशिक लगानीमा आधारित उद्योगको स्थापना, प्रवर्द्धन, स्वदेशी एवं विदेशी लगानी संरक्षण, अभिवृद्धि, र विस्तार गरी औद्योगिकीकरणको गतिलाई तीव्रता दिने उद्धेश्यले सहजीकरण तथा समन्वय सहित आवश्यक नीतिगत निर्णय गर्न उद्योगमन्त्रीको अध्यक्षतामा सरोकारवाला निकायहरुको प्रतिनिधित्व रहने गरी एक उद्योग तथा लगानी प्रवर्द्धन बोर्ड गठन गरिनेछ ।

११.३.२ बोर्डको काम, कर्तब्य र अधिकार : औद्योगिक ब्यवसाय सम्वन्धी प्रचलित कानूनले निर्धारण गरेका काम,कर्तब्य र अधिकारका अतिरिक्त बोर्डको काम, कर्तब्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :-

(क) औद्योगिक प्रबर्द्धनका लागि लगानीको संरक्षण र अभिबृद्धि सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने, पारित नीति कार्यान्वयन गर्ने वा गराउने ।

(ख) विदेशी लगानी नीति, ऐन एवं नियमहरुको कार्यान्वयनमा समन्वय र सहजीकरण गर्ने ।

(ग) प्रचलित कानूनले दिएको सीमा र अधिकारक्षेत्र भित्र रही विदेशी लगानी स्वीकृत गर्ने ।

(घ) लगानीसंग सम्बद्ध नीति एवं कानून कार्यान्वयनको सिलसिलामा देखापरेका द्बिविधा एवं समस्याहरु समाधानका लागि आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गर्ने ।

(ङ) एकल विन्दु सेवा केन्द्रबाट उपलब्ध गराउने सुविधा एवं सहुलियतका सम्वन्धमा लगानीकर्ताले दिएको निवेदनमा जाँचबुझ गरी गराई सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।

(च) प्रचलित कानूनबमोजिम विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योगले पाउने सेवा, सुविधा तथा सहुलियत उद्योगहरुलाई दिलाउन आवश्यक समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने वा गराउने ।

(छ) विदेशी लगानीसंग सम्बन्धित उद्योगको स्तर र वर्गीकरण तथा प्रकृतिमा थपघट वा परिवर्तन गर्नुपर्ने भएमा नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गर्ने ।

(ज) विदेशी लगानी अभिबृद्धि गर्न तथा प्रोत्साहन दिन आवश्यकता अनुसार अध्ययन, अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस तथा सुझाव पेश गर्ने ।

(झ) सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको प्रभावकारी, समन्वयात्मक र सामञ्जस्यपूर्ण सहकार्यमा प्रतिस्पर्धात्मक औद्योगिक लगानीमैत्री वातावरण निर्माण गर्न आवश्यक कार्य गर्ने वा गराउने।

(ञ) विदेशी लगानीसंग सम्बन्धित प्रचलित कानूनले निर्धारित गरेका अन्य काम, कर्तब्य र अधिकार ।

११.४ उद्योग विभाग

विदेशी लगानी नीतिलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि उद्योग विभागको मौजुदा संगठन संरचनाको पुनरावलोकन गरी उपयुक्त संगठन संरचनाको ब्यवस्था गरिनेछ । यसैक्रममा, लगानीकर्तालाई सहज रुपमा सेवा प्रदान गर्न एकल विन्दु सेवा आरम्भ गरी त्यसलाई संस्थागत गरिनेछ ।

विदेशी लगानीका सम्वन्धमा उद्योग विभागको कार्यक्षेत्रमा अन्य विषयहरुको अतिरिक्त देहायका विषयहरु समेत समावेश गरिएको छ :-

११.४.१ प्रचलित कानूनले दिएको सीमा र अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत रही विदेशी तथा संयुक्त लगानीका उद्योग ब्यवसायको दर्ता, प्रशासन एवं सुविधा, विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरणको स्वीकृति र अभिलेख सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।

११.४.२ विदेशी लगानीकर्ता र श्रमिकको प्रवेशाज्ञाको लागि अध्यागमन विभाग र श्रम विभागलाई सिफारिस गर्ने र सोको सहजीकरण र अनुगमन गर्ने ।

११.४.३ विदेशी लगानीकर्तालाई विदेशी मुद्रा सम्बन्धी काममा नेपाल राष्ट्र बैंकसंग समन्वय गरी सहजीकरण गर्ने ।

११.४.४ लगानीकर्तालाई वातावरण प्रभाव सम्बन्धी अध्ययन, मूल्याकंन कार्यमा सहजीकरण गर्ने।

११.४.५ आफुले अनुमति दिएका ब्यवसाय र तिनले सम्पन्न गरेका कामको अभिलेखीकरण गर्ने।

११.४.६ विदेशी लगानीको कार्यमा प्रक्रियागत सरलीकरण गर्ने उद्देश्यले "कार्यसम्पादन कार्यविधि (Standard Operating Procedures-SOP)" निर्माण गरी लागू गर्ने ।

११.५ एकल विन्दु सेवा केन्द्र

लगानी सम्बन्धी प्रचलित नीति तथा कानून बमोजिम लगानीकर्तालाई उपलबध गराइने छूट, सुविधा वा सहुलियत र पूर्वाधार सम्बन्धी सेवा समयमा नै सहजरुपमा एकै थलोवाट उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारले एकल विन्दु सेवा केन्द्रको स्थापना गरी संचालनमा ल्याउनेछ ।

१२. सञ्चालन वातावरण

१२.१ विदेशी मुद्रामा पहुँच

१२.१.१ विदेशी लगानीकर्ताले नेपालमा गर्ने लगानी नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा नेपालमा बैंकिङ्ग प्रणाली मार्फत भित्र्याउनु पर्नेछ । भारतीय लगानीकर्ताले भारतीय रुपैयामा पनि लगानी गर्न सक्नेछन् ।

१२.१.२ विदेशी लगानीकर्ताले नेपालको वाणिज्य बैंकमा नेपाली रुपैंया वा परिवर्त्य विदेशी मुद्रा वा दुवैमा खाता खोल्न पाउनेछ।

१२.१.३ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले नेपालका वाणिज्य बैंकमा परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा खाता खोल्न सक्नेछ ।

१२.१.४ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले आफ्नो परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खाताबाट उद्योगलाई आवश्यक पर्ने मेशिनरी एवं कच्चा पदार्थ आयात गर्न सक्नेछन् ।

१२.१.५ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले आफ्नो परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खाताबाट नेपाल राष्ट्र बैंकको स्वीकृतिमा विदेशी प्राविधिक वा श्रमिकको तलब भुक्तानी गर्न वा पठाउन सक्नेछ ।

१२.१.६ विदेशी लगानीकर्ताले प्रचलित कानूनको अधिनमा रही तथा नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको प्रकृया पूरा गरी आफ्नो नेपाली रुपैंया वा परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खाताबाट लाभांश बराबरको विदेशी मुद्रा आफ्नो देशमा पठाउन सक्नेछ ।

१२.१.७ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले प्रचलित कानूनी व्यवस्था अनुरुप सम्बन्धित निकायको स्वीकृति लिई विदेशबाट प्राप्त गरेको ऋणको साँवा तथा ब्याज, प्रविधि हस्तान्तरण, बौद्धिक सम्पत्ति उपयोग वापतको शुल्क, ट्रेडमार्क, गुडविल, पेटेण्ट, रोयल्टी, व्यवस्थापन शुल्क, लाभांश आदि वापतको शुल्क भुक्तानी गर्न सटही सुविधा पाउनेछ ।

१२.१.८ नेपाल सरकार, श्रम मन्त्रालयको स्वीकृति लिई विदेशी लगानी रहेको उद्योग/कम्पनीमा काम गर्ने विदेशी कामदारले आफ्नो तलबमध्ये कानूनबाट निर्धारण भए बमोजिमको रकम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा विप्रेषण गर्न पाउने छन् ।

१२.१.९ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले नेपाल राष्ट्र बैंकको स्वीकृति लिई नेपालमा लगानी गर्ने गरी विदेशमा विदेशी मुद्रामा ऋणपत्र वा डिवेञ्चर जारी गर्न सक्नेछ । त्यसरी जारी गरिएका ऋणपत्रको साँवा तथा ब्याज भुक्तानीको लागि सटही सुविधा उपलब्ध हुनेछ ।

१२.१.१० विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले विनिमय दर हेरफेरको जोखिम न्यूनीकरण गर्न नेपालका बैंक वित्तीय संस्था मार्फत् अग्रिम सम्झौता (Forward Contract) गर्न सक्नेछन् ।

१२.२ सुविधा, सहुलियत सम्बन्धी व्यवस्था :

प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा विदेशी लगानी आकर्षित गर्न लगानीकर्ताले लगानी गर्ने पूँजीको परिमाण, रोजगारीको सिर्जना र स्थानीय कच्चापदार्थ प्रयोग समेतको आधारमा प्रदान गरिने विभिन्न सुविधा, सहुलियत एवं छुटहरु निम्न अनुसार हुनेछः-

१२.२.१ सहुलियत र छुटः

१२.२.१.१ विदेशी लगानीमा स्थापना भएका उद्योगलाई औद्योगिक व्यवसाय सम्बन्धी प्रचलित कानूनले प्रदान गरेका सबै सुविधा एवं सहुलियत उपलब्ध गराइनेछ ।

१२.२.१.२ उद्योग स्थापना र सञ्चालनको लागि विदेशी लगानीकर्तालाई आवश्यक पर्ने जानकारी तथा पूर्वाधार सेवा एकल बिन्दु सेवा केन्द्र मार्फत उपलब्ध गराइने छ । यस्तो जानकारी एवं सूचना नेपालका विदेशस्थित कुटनीतिक नियोगहरुमा पनि उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइने छ ।

१२.२.१.३ जलविद्युत आयोजना, निश्चित रकमभन्दा बढी लगानीमा स्थापना हुने उत्पादनमूलक उद्योग, खानीजन्य उद्योग र पर्यटन क्षेत्रसंग सम्बन्धित उद्योग वा अन्तर्राष्ट्रिय उडान सञ्चालन गर्ने हवाई कम्पनीमा हुने विदेशी लगानीमा व्यवसायिक कारोबार शुरु भएको मितिले निश्चित अवधिसम्म शत प्रतिशत आयकर छुट प्रदान गरिने र तोकिए बमोजिमका पूर्वाधार विकासमा हुने विदेशी लगानीमा तोकिए बमोजिम लाग्ने आयकरमा छुट प्रदान गरिनेछ ।

१२.२.१.४ विद्युत् र पूर्वाधार विकासका आयोजना निर्माणमा प्रयोग हुने निर्माण सामग्रीमा लगानीकर्ताले तिर्नुपर्ने कर तथा महसुल बापतको रकमको लागि प्रति इकाइ निर्माण लागतका आधारमा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम एकमुष्ठ नगद अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

१२.२.१.५ विदेशी लगानीकर्ताले आफ्नो व्यवसायबाट आर्जन गरेको मुनाफा रकम नेपालमा सोही कम्पनीको क्षमता विस्तार वा अन्य कुनै क्षेत्रमा पुनर्लगानी गरेमा त्यस्तो पुनर्लगानी बराबरको रकममा लाग्ने कर दायित्वमा निश्चित प्रतिशत छुट दिइनेछ ।

१२.२.१.६ विदेशी लगानीकर्ताले स्वपूँजी (Equity) लगानीका रुपमा मेशिनरीहरु आयात गर्दा न्यूनतम् दरमा भन्सार महसूल लाग्ने व्यवस्था गरिनेछ । यसरी लाग्ने भन्सार महसूलको दर चार प्रतिशतभन्दा बढी हुने छैन ।

१२.२.१.७ ठूला लगानीकर्तालाई जलविद्युत आयोजनाको प्रयोजनका लागि आयात गरिने मेशिनरी तथा उपकरणमा तोकिएबमोजिम भन्सार छुट दिइनेछ ।

१२.२.२ अन्य सुविधाः

१२.२.२.१ विदेशी लगानीकर्ताले कृषि, खनिज लगायत तोकिए बमोजिमका प्रविधिका क्षेत्रमा नेपाललाई उपयोगी एवं फलदायी हुने किसिमले अनुसन्धान र विकास (Research and Development) मा गरेको लगानीमा तोकिए बमोजिम कर छुट सुविधा प्रदान गरिनेछ ।

१२.२.२.२ विदेशी लगानीकर्ताले नेपाली कच्चा एवं सहायक कच्चा पदार्थ उपयोग गरी न्यूनतम पचास प्रतिशत मूल्य अभिवृद्धि (Value Addition) गरी ती वस्तुको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा पाउने गरी निर्यात गरेमा अघिल्लो वर्षको तुलनामा बृद्धि भएको निर्यात परिमाणको आधारमा तोकिएबमोजिम नगद अनुदान दिइने छ।

१२.२.२.३ निकासी गरे बापत पाउने महशूल फिर्ता (Duty Draw Back) र नगद सहुलियत निकासी कारोबार गरेको बैंकबाटै फिर्ता गरिनेछ ।

१२.२.२.४ उद्योग व्यवसायले उत्पादन गर्ने वस्तु वा सेवाको मूल्य निर्धारणमा सरकारले हस्तक्षेप गर्नेछैन । तर जनस्वास्थ्य र सार्वजनिक हित प्रतिकूल हुने अवस्था देखिएमा सरकारले आवश्यक नियमन गर्न र निर्देशन दिन सक्नेछ ।

१२.२.२.५ विदेशी लगानीकर्तालाई सम्बन्धित निकायले परिचयपत्र उपलब्ध गराउनेछ । यस्तो परिचयपत्र प्राप्त गरेको लगानीकर्ता निषेधित क्षेत्र बाहेक अरु क्षेत्रमा स्वतन्त्र रुपले नेपालभर घुमफिर गर्न पाउनेछ ।

१२.२.२.६ प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा स्थापना हुने विदेशी लगानीका उद्योगमा प्रचलित ह्रासकट्टीको दरमा तोकिए बमोजिम थप ह्रासकट्टी गर्न पाउने (Accelerated Depreciation) व्यवस्था लागु हुनेछ ।

१२.२.२.७ दश लाख अमेरिकी डलरभन्दा बढी प्रत्यक्ष विदेशी लगानी गर्ने लगानीकर्तालाई सम्बन्धित उद्योग कम्पनीको नाममा आवास खरीद गरी कंपनी संचालनमा रहेसम्म बसोबास गर्न अनुमति दिइनेछ ।

१२.२.२.८ विदेशी लगानीलाई दोहोरो करबाट हुने जोखिमबाट संरक्षण गर्न सम्झौता भैनसकेका विदेशी लगानीकर्ताको मुलुकसंग दोहोरो कर नलाग्ने गरी सम्झौता गर्न सरकारले आवश्यक व्यवस्था गर्नेछ ।

१२.२.२.९ सरकारी एवं औद्योगिक क्षेत्र भित्रको जग्गामा उद्योग संचालन गर्न विदेशी लगानीकर्तालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

१२.२.२.१० नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्डका आधारमा विदेशी लगानीकर्ताहरुलाई औद्योगिक रुपमा महत्वपूर्ण व्यक्ति (Industrially Important Person, IIP) को सम्मान प्रदान गर्न सकिनेछ ।

१२.२..२.११ यस नीतिले उद्योग व्यवसायलाई प्रत्याभूत गरेको सुविधा छुट एवं सहुलियतलाई कानुनद्धारा सुनिश्चित गरिनेछ र नेपाल सरकारले पछि बनाउने ऐननियमहरुले यो नीति अन्तर्गत लगानीकर्ताले प्राप्त गरेको सुविधा र सहुलियतहरुलाई लगानी कायम रहेसम्म कटौती नगर्ने व्यवस्था कानूनमै गरिनेछ ।

१२.३ ऋण लिन पाउने व्यवस्था

१२.३.१ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी निर्देशन, सूचना एवं बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐनको प्रावधान अनुसार नेपाली बैंक तथा वित्तीय संस्थासंग नेपाली वा विदेशी मुद्राको खाताबाट कारोबार गर्न पाउनेछन् ।

१२.३.२ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले धितोपत्र कारोबार ऐनको अधिनमा रही नेपालभित्र नेपाली मुद्रामा बण्ड र डिबेञ्चर जारी गरेर ऋण उठाउन सक्नेछन् ।

१२.३.३ विदेशी लगानीमा स्थापित उद्योग/कम्पनीले नेपाल राष्ट्र बैंकको स्वीकृति लिएर विदेशमा विदेशी मुद्रामा ऋणपत्र जारी गर्न सक्नेछन् ।त्यसरी जारी गरी उठाएको रकम नेपालमै लगानी गर्नुपर्नेछ ।

१२.४ विदेशीलाई रोजगारी

१२.४.१ उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्दा आवश्यक पर्ने योग्यता, सीप वा दक्षता नेपालमा उपलब्ध नभएमा विदेशी लगानीकर्ताले श्रम मन्त्रालय वा तोकिएको अन्य उपयुक्त निकायको स्वीकृतिमा विदेशी दक्ष श्रमिकलाई रोजगारीमा लगाउन सक्नेछन् ।

१२.४.२ विदेशी श्रमिकले काम गर्न शुरु गरेको पाँच बर्षभित्र नेपाली श्रमिकलाई उक्त सीप हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

१२.४.३ रोजगारी अभिवृद्धि, शीप विकास र श्रमिकको हकहितको संरक्षण एवं सामाजिक सुरक्षाका सम्वन्धमा स्वदेशी र विदेशी श्रमिकवीच समान व्यवहार गरिनेछ ।

१२.५ प्रवेशाज्ञा (Visa)

१२.५.१ संस्थागत विदेशी लगानीकर्ताको हकमा विदेशी लगानीकर्ताको प्रतिनिधि र निजको आश्रित परिवार वा आधिकारिक प्रतिनिधि र निजको परिवारलाई नेपालमा विदेशी लगानी कायम रहेसम्म प्रत्येक पाँच वर्षमा नवीकरण गर्ने गरी व्यावसायिक प्रवेशाज्ञा उपलब्ध गराइनेछ । तर व्यक्तिगत लगानीकर्ताको हकमा लगानीकर्ता र निजको पति वा पत्नी वा निजको एकजना आधिकारिक प्रतिनिधिलाई यो सुविधा उपलब्ध गराइनेछ।

१२.५.२ एकैपटक दश लाख अमेरिकी डलर वा सो बराबरको परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा लगानी गर्ने विदेशी लगानीकर्ता र निजको आश्रित परिवारलाई त्यस्तो लगानी कायम रहेसम्म आवासीय प्रवेशाज्ञा निःशुल्क रुपमा उपलब्ध गराइनेछ ।

१२.५.३ नेपालमा लगानी गर्ने नेपाली मूलका विदेशी नागरिक र निजको परिवारलाई नेपालमा लगानी कायम रहेसम्म आवासीय प्रवेशाज्ञा उपलब्ध गराइनेछ ।

१२.५.४ विदेशी लगानी रहेका उद्योगमा काम गर्न अनुमति पाएका व्यवस्थापक, प्राविधिक, श्रमिक/कामदार र विशेषज्ञलाई मन्त्रालयको सिफारिसमा कार्य गर्न अनुमति प्राप्त गरेको अवधिका लागि गैर-पर्यटक प्रवेशाज्ञाको व्यवस्था मिलाइनेछ । यसरी गैर-पर्यटक प्रवेशाज्ञा प्राप्त गर्ने व्यक्तिका आश्रित परिवारलाई पनि सो अवधिका लागि समान प्रकृतिको प्रवेशाज्ञा उपलब्ध हुन सक्नेछ ।

१२.५.५ लगानीकर्ताहरुलाई विदेशस्थित नेपाल सरकारको कुटनैतिक नियोगद्वारा पनि व्यावसायिक प्रवेशाज्ञा प्रदान गर्ने सम्वन्धमा आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१२.६ अल्पकालीन प्रवेशाज्ञा

नेपालमा लगानी गर्ने उद्देश्यले अध्ययन एवं अनुसन्धान गर्न आएका विदेशी नागरिकलाई निश्चित अवधिका लागि गैर-पर्यटक प्रवेशाज्ञा प्रदान गर्न सकिनेछ ।

१२.७ जग्गा प्राप्तिको व्यवस्था

१२.७.१ एकल विन्दु सेवा केन्द्रले उद्योग स्थापनाका लागि आवश्यक पर्ने जग्गा विदेशी लगानीकर्ताकै खर्चमा प्राप्त गरी व्यावसायिक प्रयोजनको निम्ति उपलब्ध गराउने कार्यमा सहजीकरण गर्नेछ ।

१२.७.२ निर्माण, सञ्चालन र हस्तान्तरण विधि (Build Operate and Transfer - BOT Model) मा निर्माण हुने जलविद्युत तथा पूर्वाधार क्षेत्रका आयोजनाहरुका सम्वन्धमा प्राप्त भएको जग्गाको भोगाधिकार सम्वन्धित BOT सम्झौताको अवधिभर लगानीकर्ताकै नाममा रहनेछ । यदि लगानीकर्ताले चाहेमा सो जग्गाको स्वामित्व शुरुमै नेपाल सरकारकै नाममा लिखत पास गरी BOT सम्झौता अवधिभर लगानीकर्ताले भोग चलन गर्न सक्नेछन् ।

१२.८ औद्योगिक सुरक्षा

१२.८.१ विदेशी लगानीमा संचालित उद्योगहरुको सुरक्षाका निम्ति तत्काल सुरक्षाको बन्दोवस्त गर्न औद्योगिक सुरक्षा वल परिचालन गरिनेछ ।

१२.८.२ विदेशी लगानीमा सञ्चालित उद्योग जवरजस्ती बन्द गराउन खोज्ने वा बन्द गराउने जो कोहीलाई पनि नेपाल सरकारले आवश्यक कानूनी ब्यवस्था गरी त्यस्तो कार्य गर्न बाट रोक्न वा दण्ड वा जरिवाना गर्न सक्नेछ।

१२.८.३ पाँच सय भन्दा वढी संख्यामा नेपाली श्रमिकलाई रोजगारी दिने विदेशी लगानीमा संचालित उद्योगहरुको सुरक्षाका लागि सम्बन्धित लगानीकर्ताले माग गरेमा सरकारले त्यस्ता उद्योगहरुमा छुट्टै औद्योगिक सुरक्षा वलको ब्यवस्था गर्नेछ ।

१२.९ ब्यावसायिक प्रवर्द्धन

विदेशस्थित नेपाली कुटनीतिक नियोगहरुको सहजीकरण एवं समन्वय तथा नेपाली ब्यवसायी एवं गैर-आवासीय नेपाली संगठनहरुको सहमतिमा लगानी र बजार विस्तार, बजार प्रवर्धन एवं प्रचार-प्रसार सम्वन्धी कार्य गरिनेछ ।

१३. प्रत्याभूति र सुविधा

१३.१ समान ब्यवहार

स्वदेशी र विदेशी लगानीबीच फरक ब्यवहार गरिने छैन ।

१३.२ राष्ट्रियकरण

कुनै पनि लगानी नेपालमा कायम रहेसम्म त्यसलाई राष्ट्रियकरण गरिनेछैन । सार्वजनिक हितका लागि त्यसको कुनै अंश सरकारलाई आवश्यक परेमा प्रचलित कानूनले तोके अनुसार उचित क्षतिपुर्ति दिइनेछ ।

१३.३ लगानी र आर्जित रकम फिर्ता सम्बन्धी ब्यवस्था

विदेशी मुद्रामा लगानी गर्ने स्वीकृति पाएको लगानीकर्ताले देहाय बमोजिमको रकम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा प्रचलित बजार विनिमय दरमा सटही गरी नेपाल बाहिर फिर्ता लैजान पाउनेछः-

१३.३.१ लगानीको केही वा सबै शेयर बिक्रीबाट प्राप्त रकम ।

१३.३.२ विदेशी ऋणको साँवा र ब्याज भुक्तानी बापतको रकम,

१३.३.३ लगानीबाट प्राप्त मुनाफा वा लाभांश,

१३.३.४ प्रविधि हस्तान्तरण सम्झौता अन्तर्गत प्राप्त रकम,

१३.३.५ नेपाली उद्योगमा कार्यरत स्वीकृतिप्राप्त विदेशी विशेषज्ञ, श्रमिक/कामदारले आफ्नो पारिश्रमिक तथा सुविधा बापत आर्जित रकमको ७५ प्रतिशतसम्म रकम,

१३.३.६ विदेशी लगानीमा संचालित उद्योग कुनै कारणवश खारेजी (Liquidation) मा गएमा खारेजी पश्चातको सम्पूर्ण दायित्व चुक्ता गरी बाँकी रहेको रकम ।

१३.५ मध्यस्थता तथा विवाद समाधान

१३.५.१ विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐन अन्तर्गत भएको लगानीमा स्वदेशी लगानीकर्ता तथा विदेशी लगानीकर्ताबीच कुनै विवाद भएमा नेपाल सरकार उद्योग विभागको रोहवरमा आपसी वार्ताद्वारा विवाद समाधान गरिनेछ ।

१३.५.२ यसरी विभागको रोहवरमा आपसी वार्तावाट विवाद समाधान हुन नसकेमा अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार कानुन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय आयोग (United Nations Commission for International Trade Law-UNCITRAL) को प्रचलित मध्यस्थता सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि अपनाई मध्यस्थता गरिनेछ ।

१३.५.३ मध्यस्थता काठमाडौंमा हुनेछ । मध्यस्थतामा नेपालको प्रचलित कानून लागू हुनेछ।

१३.५.४ एक करोड अमेरिकी डलर वा सो बरावर भन्दा बढी विदेशी मुद्रा लगानी हुने उद्योगको हकमा विदेशी लगानी सम्बन्धी उठेको विवादको समाधान विदेशी लगानी सम्झौतामा उल्लेख भएको अवस्थामा सोही बमोजिम गरिनेछ ।

१३.५.५ मध्यस्थताको भाषा नेपालमा भए नेपाली वा अंग्रेजी मध्ये कुनै एक हुने र विदेशी लगानी भएका उद्योगहरुका हकमा विभिन्न सरकारी निकायमा पेश गर्ने कागजातहरु अंग्रेजी भाषामा भएपनि मान्य हुनेछ ।

१४. प्राथमिकताका क्षेत्र

विदेशी लगानीको निम्ति रोजगारी प्रवर्द्धन, आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रर्वद्धन गर्ने उत्पादनमूलक उद्योग, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सूचना संचार एवं प्रविधि क्षेत्र पनि महत्वपूर्ण रहेका छन् । तर राष्ट्रिय प्राथमिकताका आधारमा निम्न अनुसारका पाँचवटा क्षेत्रहरुलाई प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण गरिएको छः-

१४.१ जलविद्युत् (उत्पादन र प्रसारण समेत)

१४.२ यातायात क्षेत्रको पूर्वाधार विकास (द्रुत मार्ग, रेलवे, टनेल, केवल कार, मेट्रो रेल सेवा, फ्लाइओभर र अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलहरु)

१४.३ कृषिजन्य, खाद्य प्रशोधन तथा जडीबुटी प्रशोधन उद्योग

१४.४ पर्यटन उद्योग

१४.५ खानीजन्य एवं उत्पादनमूलक उद्योग

१४.६ नेपाल सरकारले समय समयमा राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी प्राथमिकताका क्षेत्रको हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

१५. कानूनी व्यवस्था

१५.१ यस नीतिमा उल्लिखित प्रावधानहरुलाई विद्यमान विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐनले समेट्न नसकेको हदसम्म सो ऐन परिमार्जन गरी वा नयाँ ऐनले सो ऐनलाई प्रतिस्थापन गरी कानुनी हैसियत प्रदान गरिनेछ ।

१५.२ विदेशी लगानी सम्बन्धी हाल विभिन्न क्षेत्रगत ऐन-नियमहरुमा छरिएर रहेका प्राबधानहरुलाई समेत समेटी विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धी ऐनमा व्यवस्था गरिनेछ ।

१६. विदेशमा नेपाली लगानी र व्यवसायमा विस्तार

विदेशमा नेपाली लगानी र व्यवसाय विस्तारका सम्बन्धमा विद्यमान कानूनी व्यवस्थाको समसामयिक पुनरावलोकन गरिनेछ ।

१७. प्रवेश, अनुमति र बहिर्गमन सम्बन्धी व्यवस्था

१७.१ प्रवेश, अनुमति

१७.१.१ सम्पत्ति शुद्धिकरण (Money Laundering) विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड पुरा भएका देहायका क्षेत्रमा विदेशी लगानी बैंक मार्फत भित्र्याउन पाइनेछः-

(क) सरकारले निर्धारण गरेको विशेष आर्थिक क्षेत्र वा निर्यात प्रवर्द्धन क्षेत्र विकासमा गरिने लगानी,

(ख) निर्माण सम्पन्न भइसकेको विशेष आर्थिक क्षेत्र वा निर्यात प्रवर्द्धन क्षेत्रभित्रका उद्योगमा गरिने लगानी

१७.१.२ प्रचलित कानूनका अधीनमा रही उद्योगहरुमा शत प्रतिशत विदेशी लगानीलाई अनुमति दिइनेछ ।

१७.१.३ शतप्रतिशत निर्यात गर्ने वस्तुको उत्पादन, नेपालमै उपलब्ध कच्चा पदार्थमा आधारित औषधि उत्पादन, फोहर मैला व्यवस्थापन तथा वायु प्रदूषण नियन्त्रण, पेट्रोलियम रिफाइनरी, खानीजन्य उद्योगको क्षेत्र शतप्रतिशत विदेशी लगानीका लागि खुल्ला रहनेछ।

१७.१.४ विदेशी लगानी गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा आवश्यक सम्पूर्ण कागजात र दस्तूर सहित सम्बन्धित निकायमा निवेदन दिएमा निवेदन प्राप्त भएको तीस दिनभित्र आवश्यक मूल्यांकन गरी परियोजना लगानी स्वीकृत गर्ने, वा नगर्ने जानकारी लगानीकर्तालाई दिनुपर्नेछ ।

१७.२ बहिर्गमन सम्बन्धी व्यवस्था

विदेशी लगानीकर्ताले कारोबार बन्द गर्न चाहेमा उद्योगको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित निकायको स्वीकृति लिई बाहिरिन पाउनेछ । बहिर्गमनको निमित्त आवेदन परेमा सम्बन्धित निकायले तीन महिनाभित्र लिखित निर्णय दिनु पर्नेछ ।

१८. पुनरावलोकन सुधार तथा खारेजी

१८.१ पुनरावलोकन तथा सुधार

यस नीतिको कार्यान्वयनको प्रभावकारिता, उपयुक्तता र उपादेयताका बारेमा आवधिक रुपमा आन्तरिक तथा बाह्य दुबै रुपमा मुल्यांकन गरी यसमा समसामयिक पुनरावलोकन तथा सुधार गरिनेछ ।

१८.२ अनुसूचीमा हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्ने

नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आवश्यकता अनुसार अनुसूचीमा हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्नेछ ।

१८.३ खारेजी

विदेशी लगानी र एकद्वार नीति, २०४९ खारेज गरिएको छ ।

अनुसूची

विदेशी लगानी खुला नगरिने उद्योग/व्यवसायः-

१. लघु उद्यम र परम्परागत घरेलु उद्योग (प्रविधि हस्तान्तरण वाहेक)।

२. हात हतियार, खरखजाना, गोलीगठ्ठा, बारुद तथा विस्फोटक पदार्थ उत्पादन गर्ने उद्योग ।

३. मुद्रा तथा सिक्का व्यवसाय, सुरक्षण मुद्रण **(Security Printing)** ।

४. घर जग्गा खरीद बिक्री (Real Estate) व्यवसाय ।

५. नेपालमा स्थिर पूँजी रु. पचास करोड भन्दा कम लगानीको वहुब्राण्ड (Multi-brand) खुद्रा व्यापार । सो भन्दा माथिको लगानीको हकमा २ भन्दा बढी देशमा व्यबसाय गरेको हुनुपर्ने ।

६. पर्यटनमा संलग्न पर्यटक गाइड, ट्रेकिङ तथा माउन्टेनियरिङ गाइड, भरिया (घोडा, खच्चड, याक सहित), भान्से उपलब्ध गराउने पर्यटन उद्योग ।

७ कुखुरा पालन, माछापालन, मौरी पालन र कृषिका प्राथमिक उत्पादनका क्षेत्रहरु ।

८ विकिरणजन्य पदार्थ (Radioactive materials) सम्बन्धी उद्योग ।

९ आमसञ्चारका प्रसारण माध्यमहरु (पत्रपत्रिका, रेडियो, टेलिभिजन) ।